

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **27.06.2025**

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

Türkiye'de uygulanan mevcut ekonomi politikalarının sonuçlarından biri de kültür-sanat alanının hızla güvencesizleştirilmesi ve piyasa koşullarına terk edilmesi olmuştur. Kültür ve sanat alanı, yıllardır kamu desteğinden yoksun bırakılmakta; kamusal kaynaklar eşitsiz, adaletsiz ve liyakatsiz biçimde dağıtılmakta; sanat ve sanatçı piyasaya, güvencesizliğe ve belirsizliğe mahkûm edilmektedir.

Sanat Fabrika tarafından 56 sahne sanatçısıyla yapılan anket ve görüşmeler, Türkiye'de sahne sanatlarında çalışan emekçilerin yaşadığı güvencesizlik, geçim krizi ve örgütsüzlük tablosunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Ankete katılan her 10 sanatçıdan 7'si tamamen güvencesiz koşullarda çalıştığını ifade ederken, yalnızca yüzde 20'si sadece sahne sanatlarından geçinebildiğini belirtmiştir. Sanatçıların yüzde 44'ü düzenli olarak, yüzde 36'sı ise zaman zaman sahne dışı işlerde çalışmak zorunda kalmakta; ailesinden hiç maddi destek almadan yaşamını sürdürebilenlerin oranı ise yalnızca yüzde 26,7'de kalmaktadır.

Örgütlenmenin yaratım ve ifade özgürlüğünü artırdığına düşünenlerin oranı yüzde 68,9 gibi yüksek bir düzeyde olsa da sanatçıların yüzde 73,3'ü herhangi bir meslek birliği, sendika ya da dayanışma ağına erişiminin olmadığını ifade etmiştir. Bu çarpıcı çelişki, sendikal örgütlenmenin önündeki engelleri açıkça ortaya koymaktadır. Derinleşen güvencesizlik, kısa süreli, sözleşmeli ve kayıtdışı çalışma biçimlerinin yaygınlaşması, sanat emekçilerini birbirinden izole etmekte; baskı ve işini kaybetme kaygısı, örgütlenmenin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Ayrıca, sendikalar torba işkollarında yüzde 1'lik baraj engeline takıldığı için toplu sözleşme yapma hakkına fiilen erişememektedir. Tüm bu yapısal engeller, sanat emekçilerini hem hukuken hem fiilen örgütsüz bırakmakta, bu durum da yalnızlaşmayı, rekabeti ve güvencesizliği daha da derinleştirmektedir.

Kültür ve sanat emekçileri geçimlerini sürdürebilmek için iş bulma ve proje paylaşımı konusunda dayanışma ağlarına duydukları ihtiyacın her geçen gün daha yakıcı hale geldiğini ifade etmekte; prova ve sahne alanlarına erişim, mobbing ve cinsel tacizle mücadelede destek mekanizmalarının olmayışı, hukuki ve psikolojik destek yetersizliği gibi çok yönlü sorunlarla baş başa bırakıldıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Bu Bağlamda;

1- Sahne sanatçıları için mesleki statü, iş güvencesi ve sosyal güvenlik hakkının sağlanmasına yönelik Bakanlığınızın mevcut mevzuatta herhangi bir değişiklik önerisi bulunmakta mıdır? Bu konuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile eşgüdüm içinde bir çalışma yürütülmesi düşünülmekte midir? Bakanlığınız, sanatçıların kadrolu, sigortalı ve emeklilik hakkına erişiminin olduğu bir çalışma rejimine geçebilmesi için ne yapmaktadır?

2- Sanat Fabrika'nın raporuna göre; görüşme yapılan sanatçıların yüzde 73'ü meslek birliği, sendika ya da herhangi bir dayanışma ağına dahi erişememekte, toplu sözleşme ve grev hakkından mahrum kalarak sendikal haklara erişememektedir. Üstelik yarı-zamanlı, belirli süreli sözleşmelere dayalı güvencesiz çalışma ortamı, sanat emekçilerinin haklarına sahip çıkarak örgütlenmesini fiili olarak engellemektedir. Meslek birliklerinin ve kültür-sanat alanındaki sendikalarının güçlendirilmesi, sendikal örgütlenmenin önündeki fiili ve hukuki engellerin kaldırılması için Bakanlığınızın gündeminde herhangi bir yasal düzenleme var mıdır?

3- Kültür ve sanat alanında çalışan emekçiler; işkolu barajı, SGK kodlarındaki keyfilik ve belirli süreli sözleşmeler nedeniyle sendikal haklardan ve toplu sözleşme süreçlerinden büyük ölçüde dışlanmaktadır. Güzel sanatlar alanında çalışan emekçilerin sendikal barajların kaldırılması, iş güvencesinin güçlendirilmesi ve denetim mekanizmalarının etkinleştirilmesi yönündeki talepleri doğrultusunda; Emek Partisi, TİP, CHP ve DEM Parti'nin imzasıyla sunulan 'İş Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin yasalaşmasına Bakanlığınız destek verecek midir?

4- Kültür ve güzel sanatlar alanında çalışan emekçilerin özgün çalışma koşulları dikkate alınarak, bu alanın ayrı bir işkolu olarak tanınması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile koordineli bir yasal ve idari düzenleme yapmayı planlıyor musunuz?

5- Devlet destekli kültür ve sanat projelerinde kamu kaynaklarının hangi kriterlerle dağıtıldığı ciddi bir soru işaretidir. Bu desteklerin adil ve şeffaf biçimde sağlanabilmesi için Bakanlığınız hangi denetim mekanizmalarını işletmektedir? Başvuru süreçlerinin kolaylaştırılması ve destek sisteminin bağımsız, demokratik denetim altına alınması için somut bir planınız bulunmakta mıdır?

5- Anket verileri, sanatçıların çok büyük bir kısmının iş bulma ve proje paylaşımı, prova ve sahne alanlarına erişim gibi en temel çalışma koşullarından dahi mahrum bırakıldığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Bakanlığınızın yerel yönetimlerle birlikte hareket ederek sahne sanatçılarına ücretsiz prova, sahne ve çalışma alanı tahsisine yönelik herhangi bir programı, projesi veya mevzuat çalışması bulunmakta mıdır? Bu sorun sadece bireysel çözüm arayışlarıyla geçirilecek bir mesele midir, yoksa Bakanlığınız bunu yapısal bir sorun olarak kabul etmekte midir?

6- Cinsel taciz, mobbing, sansür ve psikolojik şiddet başta olmak üzere sanat emekçilerinin karşı karşıya olduğu tüm hak ihlallerine karşı Bakanlığınız tarafından hukuki ve psikolojik destek mekanizmaları kurulmasına yönelik bir hazırlık veya uygulama var mıdır? Bu desteklerin sürekliliği, erişilebilirliği ve bağımsızlığı nasıl güvence altına alınacaktır?

7- Kültür politikalarının oluşturulma süreçlerinde sahne sanatçıları ve sanatçı örgütlerinin söz ve karar sahibi olabilmesi için Bakanlığınız nasıl bir demokratik katılım mekanizması öngörmektedir? Sanatçılar, kültür politikalarına yönelik karar süreçlerinin neresindedir? Bu karar süreçlerinin merkezîyetçi yapısını demokratikleştirmeye dönük güzel sanatlar alanında çalışan emekçilerin sendika ve meslek birlikleriyle bir diyalog kurmayı düşünüyor musunuz?